

PROGRAM

V. Mirk (besedilo G. K.): *Scherzo*
P. Jereb (besedilo C. Golar):
O kresu
A. Foerster (besedilo A. Merhar-S. Sardenko): *Večerni ave*
P. Kernjak/J. Vidic (besedilo J. Mikula): *Rož, Podjuna, Zila*
A. Misson (besedilo G. Mali):
Pomladna
A. Čopi (besedilo F. Lainšček):
Ljubim
R. Bučar (besedilo R. Bučar): *Zmeron moja*
R. Gobec/M. Miškulin (ljudska):
Zdaj n'ča bom več hodil
D. Bučar (besedilo V. Markič): *Tam, kjer pisana so polja*
V. Vodopivec (besedilo J. Stritar):
Žabe
U. Krek (ljudska): *N'coj je pa ena lepa noč*
F. Venturini/J. Bole (ponarodela):
Nocoj pa, oh, nocoj
O. Dev (ljudska): *Je vpihnila luč*
P. Kernjak (ljudska): *Katrc*
A. Makor (ljudska): *Nevesta le jemlji slovo*
R. Simoniti (ljudska): *Ljubavne pesmi iz Rezije*
K. Pahor (ljudska): *Pa se sliši*
K. Pustinek Rakar (ljudska): *Zrejšlo je žito*
L. Lebič (besedilo M. Hartman, ponarodela): *Zmierom moram bondrati*
F. Marolt (ljudska): *Kaj b'jaz tebi dav*

V zadnjih letih Slovenski oktet uvaja žanre, ki jih predhodniki niso izvajali.
FOTO ARHIV FESTIVALA LJUBLJANA

Praznik ambasadorjev slovenske pesmi

70 let Slovenskega okteta Na prvem mestu še vedno ohranjanje in plemenitenje domače vokalne glasbe in predstavljanje del slovenskih skladateljev

V letu, ko Slovenski oktet obhaja častljivo sedemdesetletno delovanje, so sedanji člani pridelili sedem koncertov in vokalnih abonmajev. Praznovanje, ki se je začelo marca, bo septembra kulminiralo na jubilejnih gala koncertom na odru Križank v okviru *Ljubljana Festivala* in se še z nekaj koncerti izteklo do konca leta.

TINA LEŠNIČAR

Od leta 1951, ko je Slovenski oktet prvič zapel v Slovenski filharmoniji, velja za najvidnejši moški vokalni sestav pri nas. Anekdota pravi, da je nastal na pobudo Slovenske izseljenske matice, ki je hotela ustreči slovenskim izse-

Jubilejni gala koncert Slovenskega okteta

7. septembra ob 20. uri
Križanke

ljencem v ZDA, ko so izrazili željo, da bi prisluhnili zboru v slovenskem jeziku. Kot pričajo dokumenti, so na Matici takoj sklicali avdicijo, na kateri se je predstavilo 38 pevcov, nekateri že uveljavljeni iz Radijskega komornega zbora Slovenske filharmonije in še nekaj zanesenjakov. V jutranjih urah je med njimi komisija izbrala oktet, ki so ga sestavljali Janez Lipovšek in Gašper Dermota kot prva tenorja, Božo Grošelj

in Marij Kogoj kot druga tenorja, Tone Kozlevčar in Roman Petrovič kot baritona ter Artur Šulc in Tone Petrovič kot basista. Zapeli in prepečeli so z interpretacijo znamenite ljudske viže *Pri farni cerkvi*.

Odtlej so širili repertoar s posebno pozornostjo na slovenske ljudske in umetne pesmi ter vanj vključevali ljudske pesmi drugih narodov iz različnih obdobij, od renesanse, klasicizma in romantike do skladb sodobnikov. Še vedno pa sta osnovni poslanstvi okteta ohranjanje in plemenitenje slovenske vokalne glasbe ter predstavljanje del slovenskih skladateljev. Tako so, denimo, prvi koncert ob letošnjem jubileju posvetili aleji skladateljev pred Glasbeno

matico in odpeli izbor njihovih sakralnih in domoljubnih pesmi, ki so vtisnile pečat slovenski in jugoslovanski kulturni krajini. Številni skladatelji so pesmi pisali in prirejali prav za oktet.

Nedavno je v pogovoru za *Delo* sedanjí umetniški vodja okteta Jože Vidic, ki je sicer tudi prvak SNG Opera in balet Ljubljana, povedal, da ima Slovenski oktet tradicionalni program, s katerim je zgradil široko prepoznavnost. »Že moji predhodniki so skrbeli za stik s skladatelji, ki so za oktet napisali ali priredili veliko skladb. V zadnjih štirinajstih letih, odkar skrbim za glasbeno podobo ansambla, smo z ansamblom naštudirali ter na festivalih in koncertih krstno izvedli več kot sto

novih skladb. Mnogo skladb, ki so bile napisane prav za nas, še čaka na pravi trenutek za študij in krstno izvedbo. V zadnjih letih smo v repertoarju kdaj šli tudi iz tradicionalnih okvirov ter se spoprijeli z žanri, ki jih predhodniki niso izvajali.« Tudi ko igrajo v tujini, vedno na repertoar ob svetovnih mojstrih uvrstijo naše skladatelje.

Štirideset pevcov v sedmih letih

Jože Vidic, ki se je Slovenskemu oktetu pridružil leta 1996, je leta 2008 prevzel vodenje okteta od letošnjega Prešernovega laureata Mirka Cudermana. V sedmih desetletjih so odličnost sestava ohranjali in usmerjali še štirje umetniški vodje, Janez Bole (1951–1957),

Valens Vodušek (1957–1972), Darrijan Božič (1972–1974) in Anton Nanut (1974–1999).

Sicer se je v sestavu v vseh letih zamenjalo več kot 40 pevcov, mnogi izmed njih so bili vodilni slovenski solisti svoje generacije ter so nastopali na največjih koncertnih in opernih odrih. Od pomladi 2019 ansambel deluje v novi zasedbi: Andrej Oder in Rok Ferencak (prvi tenor), David Jagodic in Janez Triler (drugi tenor), Jože in Darko Vidic (bariton) ter Janko Volčanšek in Matej Voje (bas).

Slovenski oktet se predstavlja na številnih domačih in mednarodnih koncertnih odrih ter z zgledom spodbuja nastanek številnih novih vokalnih zasedb v Sloveniji in zamejstvu. Te se vsa-

ko leto srečajo na *Taboru slovenskih pevskih zborov* v Šentvidu pri Stični, ki je bil prvič na pobudo Slovenskega okteta organiziran ob njegovi dvajsetletnici delovanja, leta 1971.

Oktet je izdal enainšestdeset plošč, kaset in zgoščenk, dvakrat, leta 1957 in 1964, prejel Prešernovo nagrado, leta 1971 nagrado Društva slovenskih skladateljev, bil leta 1996 nagrajen z velikim zlatim znakom svobode Republike Slovenije in leta 2016 s častnim priznanjem Svetovnega slovenskega kongresa.

Na jubilejnih gala koncertu na *Ljubljana Festivalu* bo Slovenski oktet odpel dvajset slovenskih pesmi in predstavil s sodobnimi izvedbami osvežen repertoar.

Umetnost je fanatizem, ki zahteva diplomacijo

Laibach Kompleksen projekt *Alamut* nastaja v sodelovanju slovenskih umetnikov in uradnikov z iranskimi

Izvirno simfonično delo *Alamut* skupine Laibach obravnava znamenito zgodbo iz Perzije v 11. stoletju, kot jo v knjigi opisuje Vladimir Bartol. Osrednji lik je heretik Hasan ibn Saba, karizmatični verski in politični vodja izmaelitov ter ustanovitelj skrivnostne islamske sekte asasinov. Njegovo ime se še danes izgovarja s strahopoštovanjem. Je samooklicani prerok, ki iz svojega orlovskega gnezda, gradu Alamut, vodi sveto vojno proti selđuškemu cesarstvu.

ZDENKO MATOZ

Delo bo z Laibachom izvedel Simfonični orkester RTV Slovenija, ki mu bo dirigiral iranski dirigent Navid Gohari. Nastopili bodo tudi teheranska vokalna skupina Human-Voice Ensemble, ženski pevski zbor Gallina ter z dodatnimi harmonikarji okrepljen ženski harmonikarji orkester AccordiOna s projektnim naslovom Disharmonična kohorta. Glavni pokrovitelj in producent projekta je angleška fundacija a/political. Z Laibachom smo se pogovarjali o nastanku in razvoju projekta.

Laibach in *Alamut* ste si bili nekako usojeni, kot da bi to bila božja volja?

Ja, res, *mašalah* ... Dolgo smo se izogibali *Alamutu*, ampak so nas vse poti vodile do njega. Tistemu, kar je usojeno, ni mogoče ubežati. *Alamut* je Laibachu praktično napisan na kožo, to sta nas v ZDA prepričevala že prevajalec in založnik

Laibach Alamut

5. in 6. septembra ob 21. uri
Križanke

angleške oziroma ameriške izjave, Michael Biggins in Mark White, pa še kdo drug.

Kdaj je padla odločitev za glasbeno-scensko simfonično predstavitev tega prepoznavnega slovenskega romana?

Odkločitev je padla, ko smo sesteli dejstva in dali pod drobnogled vse opcije in kombinacije, to je bilo nekje ob koncu leta 2018.

Ni prvič, da ste posegli po dogodkih iz perzijske oziroma iranske zgodovine. Že prej ste se lotili *Zaratustre*.

Na vabilo Anton Podbevšek Teatra iz Novega mesta smo obdelali znamenito Nietzschejevo filozofsko pesnitev *Tako je govoril Zaratustra*. Zaratustra je seveda nemška različica imena perzijskega preroka Zoroastre, utemeljitelja zoroastrizma, ki je močno vplival na judovstvo in krščanstvo, a tudi na islam in indijske mistike. Glavni akter *Alamuta*, Hasan ibn Saba, se prav tako nanaša nanj.

Poleg romana *Pod svobodnim soncem* tudi *Alamut* kar kliče po filmski upodobitvi v hollywoodski A-produkciji. Ali delate soundtrack za film, ki ga še ni?

Ne, delamo simfonično pesnitev, inspirirano z znamenitim Bartolovim romanom o Alamutu, ampak seveda ne samo to. Filmski soundtrack ima druge zakonitosti in bi se ga lotili drugače, predvsem seveda odvisno od tega, kako bi se režiser lotil zgodbe.

Je pa res, da *Alamut* ... pa tudi *Pod svobodnim soncem*, *Bobri*, *Krst pri Savici*, *Ukana*, *Noriško kraljestvo*. *Beli panter* ... kličejo po

Dolgo smo se izogibali Alamutu, ampak so nas vse poti vodile do njega. Tistemu, kar je usojeno, ni mogoče ubežati.

filmski upodobitvi. Menda je bilo že veliko konkretnih dogovorjanj v zvezi s tem, filmov pa, žal, še vedno ni. Mogoče je tu niša in cilj za novo slovensko kulturno diplomacijo.

Po uresničitvi ene misije nemogoče – nastopa v Severni Koreji – ste se lotili naslednje misije nemogoče, glasbene predstavitve *Alamuta* v Teheranu. Tam ste sicer hoteli imeti svetovno premiero, gotovo pa bo vsaj kakšna ponovitev. Hoteli smo, da bi delo nastalo v sodelovanju z iranskimi ustvarjalci, saj gre pri tej zgodbi za del njihove zgodovine. Zato bi, logično, to delo v Iranu radi relevantno predstavili. V ta namen

smo bili v tej državi že trikrat, na vseh možnih pogovorih, in malo je manjkalo, da bi se svetovna premiera res zgodila v Teheranu. Ustavili so nas covid in napete mednarodne politične razmere, tudi poslabšanje odnosa med Slovenijo in Iranom v času prejšnje vlade. Ampak nismo obupali in bomo seveda znova poskušali.

Pri projektu je sodelovala tudi iranska stran. Kako je to potekalo? Brez umetnosti diplomacije ni šlo?

Umetnost je seveda fanatizem, ki zahteva diplomacijo; diplomacija pa je umetnost, ki – vsaj po *Alamutu* – zahteva fanatizem ... Brez sodelovanja z iransko stranjo

in uradno iransko politiko se ta projekt vsaj v Iranu ne bi in ne bi mogel zgoditi. Zato smo imeli v Teheranu resne uradne diplomatske pogovore na ministrstvu za kulturo in islamsko usmeritev, na ministrstvu za zunanje zadeve ter na fundaciji Rudaki, ki je nekakšen njihov Cankarjev dom, le da je bolj neposredno podaljšana roka kulturnega ministrstva.

Večino dovoljenj za premiero dela v Teheranu, ki bi vključevala tudi Teheranski simfonični orkester, smo dobili, manjkala nam je samo finalna odobritev iranskega zunanjega ministrstva, ki pa zaradi poslabšanih diplomatskih odnosov med Ljubljano in Teheranom dovoljenja (še) ni dalo. Še letos se

bomo zato znova odpravili tja na pogajanja.

Večino skladbe *Alamut* je napisal član skupine Laibach Luka Jamnik. Sodelovala sta tudi dva sodobna iranska skladatelja. Kakšna je bila njuna vloga?

Pri Laibachu še vedno velja kolektivno pravilo. Projekti nastajajo in so rezultat povezanega skupnega dela. V kompozicijskem smislu vodi dela na simfoniji Luka Jamnik, ki je tudi napisal večino glasbe zanjo, pomembna dela kompozicije sta nastala v intenzivnem sodelovanju z iranskima skladateljema mlajše generacije, to sta Ildin Samimi Mofaham in Nima A. Rošan. Njuna vloga je predvsem

v tem, da intonirata in uravnovežeta delo skozi iransko percepcijo.

Z nasveti vam je pomagal iranski novinar, prevajalec, filmski režiser in poznavalec Laibacha Ali Ameri. Njegova naloga je bila med drugim, da ne naredite kakšne traparije?

Tako je – čeprav nimamo nič proti traparijam, če so dobre. Ampak ja, Ali Ameri je naš svetovalec v zgodovinskih, kulturnih in npravstvenih vprašanjih. Ne bi radi, da bi bila naša interpretacija te perzijske zgodovine preveč zahodnjaško obarvana.

Premiera *Alamuta* bo v Poletnem gledališču Križank na *Ljubljana Festivalu* 5. septembra s ponovitvijo naslednji dan. Izvedel ga bo Simfonični orkester RTV Slovenija pod vodstvom iranskega dirigenta Navida Goharija. Kako poteka sodelovanje z njim?

Z njim smo prav tako ves čas v intenzivnem stiku. On je bil na iranski strani naša glavna zveza v Teheranu. Na odru bo poleg drugih nastopila še teheranska vokalna skupina Human Voice Ensemble.

Predvidevam, da sproti nastaja tudi dokumentarni film o tem projektu?

Film pod režisersko taktirko Saše Podgorška nastaja, prav tako v mednarodnem sodelovanju, večina koordinacije na slovenski strani je v rokah produkcijske hiše Staragara. Do filma je še dolga pot, ampak ta projekt je tako ali tako mišljen kot tek na dolge proge.

Laibach že drugič posega po perzijski oziroma iranski zgodovini. FOTO ARHIV FESTIVALA LJUBLJANA